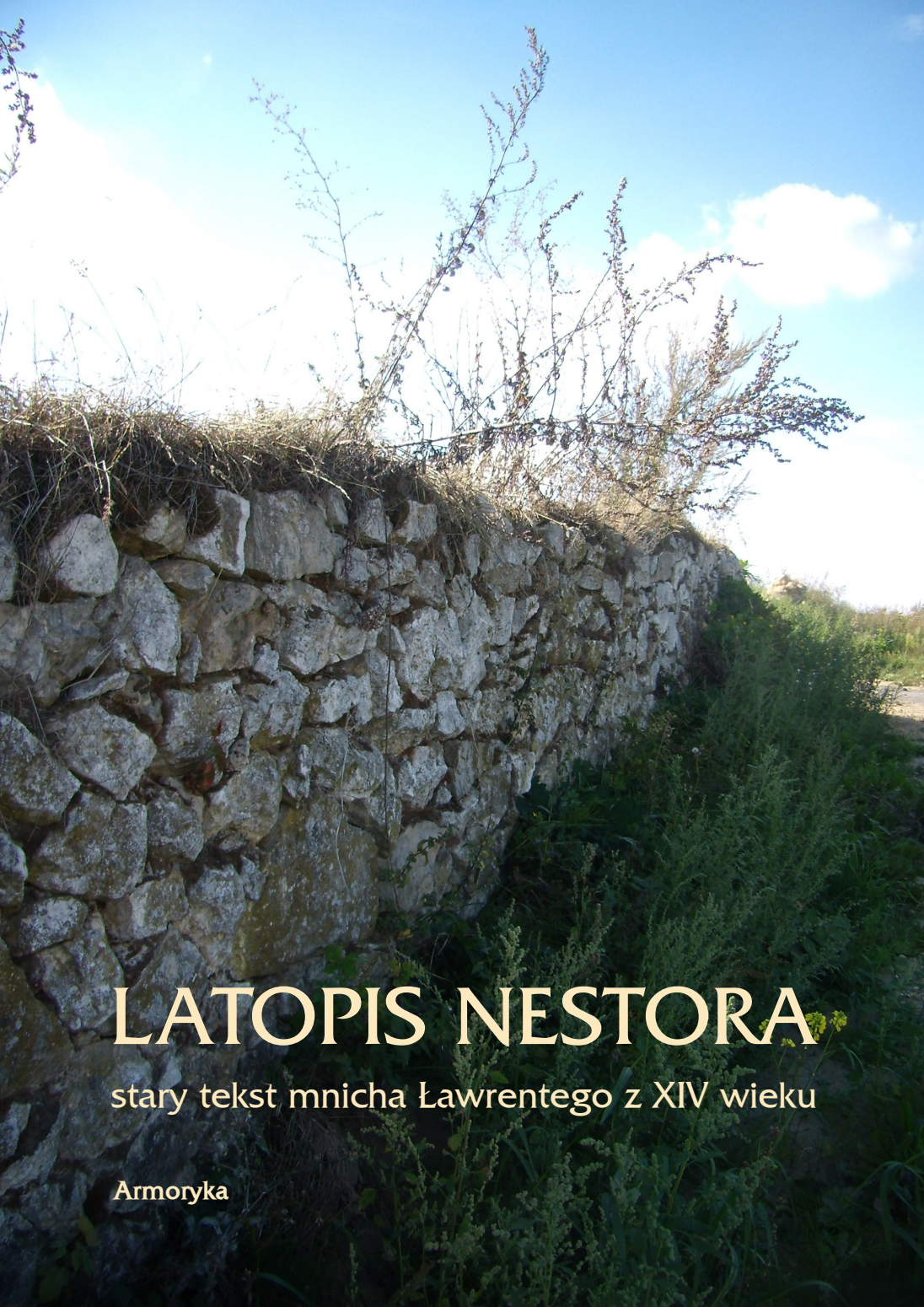

LATOPIS NESTORA

stary tekst mnicha Ławrentego z XIV wieku

Armoryka

Nesfor

LATOPIS

stary tekst mnicha ławrentego z XIV wieku

**Armoryka
Sandomierz 2015**

[Kup książkę](#)

Seria: BIBLIOTEKA TRADYCJI SŁOWIAŃSKIEJ Nr 26

Redaktor serii: Andrzej Sarwa

Projekt okładki: Juliusz Susak

Na okładce: *Minione...*,

fot. Elżbieta Sarwa (2012)

Copyright © 2015 by Wydawnictwo „Armoryka”

Wydawnictwo ARMORYKA

ul. Krucza 16

27-600 Sandomierz

tel +48 15 833 21 41

e-mail: wydawnictwo.armoryka@interia.pl

<http://www.armoryka.strefa.pl/>

ISBN 978-83-8064-065-8

[Kup książkę](#)

LATOPIŚ NESTORA

STARY TEKST MNICHA ŁAWRENTEGO Z XIV WIEKU.

ODDZIAŁ PIERWSZY.

Część przez Schlözera krytycznie wypracowaną

przepisałszył

Juljan Kotkowski.

„Cudze rzeczy dobrze wiedzieć, a swoje potrzeba.”

MAX. FIEDRO.

KLJÓW.

NAKŁAD AUTORA.

1860.

Poswala się drukować, pod warunkiem złożenia w Komitecie Cenzury, prawem przepisanej liczby egzemplarzy. Kijów. 1859 r. Sierpnia 21 dnia.

Cenzor **0. Nowicki.**

W Drukarni Uniwersyteckiej.
Członkami JÓZEFA ZAWADZIEGO.

Ławrentiewskaja Letopiś. DREWNIJ tekst letopisi Nestora.

Ławr. Ipat. Chleb. Radz. Troic.

Se powiesti wremiannyh let (czernorizca Fedos'ewa manastyria Peczer'skaho), otkudu est' poszła. Ruskaja zemla, kto w Kiewie nacza perwiee kniaziiti i otkudu Ruskaja zemla stała est'.

Se naczem powiest' siju. Po potopie perwie synowe Noewi razdielisza zemlu Sim, Cham, Afet. I jasia w'stok Simowi: Persida, Watr' ¹⁾, toże i do Indikija w dołgotu, i w szirinu i do Nirokurija ²⁾, jakoże reszci ³⁾ ot w'stoka i do połuden'ja i Surijsa, i Midia po Efrat riekę, Wawilon, Korduna ⁴⁾, Asurjane, Misopotamira, Arawija stariejszaja, Elmais ⁵⁾, Indi, Arawija silnaja, Kulii ⁶⁾, Komaginy ⁷⁾, Finikija wsia. Chamowi że jasia połuden'naja strana: Ejupet, Efiwop'ja, priležaszczija ko Indom, drugaja że Efiwop'ja, iz neja że ischodit' riekę Efiop'skaja Czermna, te-

Wiktor Wasnecow (1848-1926), *Kronikarz Nestor*,
źródło: <https://commons.wikimedia.org>

[Kup książkę](#)

Latopis mnicha Ławrentego. Starożytny text Latopisu Nestora.

Ławr. Hipac. Chleb. Radz. Troic.

Ota powieści lat dawnych (mnicha, z Peczerskiego monasteru Teodozego), jakim sposobem powstała Ruska ziemia, kto naprzód zaczął kniażyć w Kijowie i odkąd Ruska ziemia bierze swój początek.

Zacznijmy więc tę powieść. Po potopie pierwsi Synowie Noego Sem, Cham i Jafet rozdzielili ziemię. I dostał się wschód Semowi: Persia, Baktryana wzdłuż aż do Indii, a w szersz do Nirokurja — tak mówiąc jak by ze wschodu na południe i Syrja i Midia po rzekę Eufrates, Babilon, Koroduna, Assyrja, Mezopotamia, najdawniejsza Arabia, Elmaus, Indya, silna Arabia, Colesyrja, Kamagenia i cała Fenicya. Chamowi zaś dostała się część południowa: Egipt, Ethyopia stykająca się z Indyją, inna Ethyopia, z której wycieka rzeka Czerwona, płynąca na wschód,

kuszczi na w'stok, Fiwa, Liwija prileżaszczzi do Kirinija *), *Marmarija*, Suritie *), Liwui drugaja, Numid'ja, *Masurija*, Mawritan'ja protiwu suszczi Gadirie **); suszczim że ko wostokom imat' Kili-kiju, Pam'filiju, Pisidiju, *Mosiju* ***) Łukaoniju, Frugiju, *Kamaliju* ****) Likiju, Kariju, Łud'ju, Masiju druguju, Troadu, Eolidu, Wifuniju, staruju Frugiju; i ostrowy nieki imat': Sar'dani, Krit, Kupr i riekę *Gieonu*, zowemuju Nił. Afetu że jaszas' połunoszcznyja strany i zapadnyja: Midija, Al'-wan'ja, Armenija małaja i welikaja, Kapadokija, Fessagoni, Gałat, Kołchis, Wosporii, Meoti, *Derewi*, Sarmati, Tawriani, Skufija, Fraci, Makidon'ja, Dalmatija, Mołosi, Fesalja, Łokrija, Pelenija jaże i Połoponis nareczesia, Arkadija, Ipironija *****), Ilurik, Słowiene, Łuchitija ****), An'driakija ****), On'driejatin'skaja puczina ****); imat' że i ostrowy: Writaniju, Sikiliju, Ewiju, Rodoka, Chłona, Lezwona, Kofirana, Zakun'fa, Kefalin'ja, Ifakinu, Ker'kuru, czasť Asijskija strany naricaemuju Oniju, riekę Tigrę, tekuszczuju meżiu Midy i Wawilonom; do Ponet'skoho moria na połnoszcznyja strany, Dunaj, D'niestr i Kawkajskija gory ****), reksze Ugor'ski, i ottudie doże i do Dniepra; i proczaja riekę: Desna, Pripet', Dwina, Wołchow, Wołga, jaże idet' na w'stok w czasť Simowu. W Afetowie że czasti siediat' Rus', Cziud' i wsi jazyci, Meria, Muroma, Wes', Mor'dwa, Zawo-

Thebaida, Libia sięgająca. Cyrenaiki, Marmaria Syrt, druga Libia, Numidia, Masuria, Mawritania leżąca naprzeciw Gadesu; z leżących zaś na wschód (ziemi) dostały się mu (Chamowi) Kilikia, Pamfilia, Pisydia, Mixia, Likaonia, Frygia, Kamalia, Likia, Karia, Lidia, druga Mixia, Troada, Eolia, Bithynia, stara Frygia; dostały się też niektóre wyspy: Sardynia, Kreta, Cypr i rzeka Geona nazwana Nilem. Jafetowi zaś dostały się północne i zachodnie kraje: Media, Albania, mała i wielka Armenia, Kappadokia, Paflagonia, Galacia; Kolchida, Bosfor, Meotys, Derewi, Sarmacia, Taurida, Skitia, Trakia, Makedonia, Dalmacia, Molosy, Tessalja, Lokrida, Pelasgia co się i Peloponezem zowie, Arkadia, Iporonia, Iliria, Słowenia, Lechitia, Adryakia, adryatycka odnoga; i wyspy dostały się: Brytania, Sycylia, Eubeja, Rodos Chios, Lesbos, Cythera, Zacynth, Kefalonia, Ithakia, Korcyra i część azjatyckiej ziemi nazwanój Joni, rzeka Tygrys, ciekąca między Medją i Babilonią; ku Pontowi zaś z ziem północnych: Dunaj, Dniestr, góry Kaukazkie albo Węgierskie (Karpaty) a stąd (wszystko) aż do Dniepru; inne się też dostały mu rzeki: Desna, Prypeć, Dzwina, Wołchow, Wołga, która płynie na wschód do działu Semowego. W wydziale zaś Jafeta zamieszkali: Russowie, Czud' i wszystkie narody: Meria, Muroma, Weś, Mordwa,

locz'skaja Czud', Perm', Peczera, Jam', Ugra, Litwa, Zimiegoła, Kors', Siet'goła, Lub'; Lachowe że, i Prusi, Czud' prisiediat' k moriu Wariaż'skomu; po semu że moriu siediat' Wariazi siemo ko w'stoku do prediela Simowa, po tomu że moriu siediat' k zapadu do zemle Agnianski i do Wołosz'ski. Afetowo bo i to koleno: Wariazi, Swei, Urmane, Gotie, Rus', Agniane, Haliczane, Woł'chwa, Rimlane, Niemci, Korlazi ¹⁸⁾, Wen'dici ¹⁹⁾ Friagowe i proczii; doże prisiediat' ot zapada k połuden'ju ²⁰⁾ i s'siediat'sia s plemianem Chamowym.

Sim że, i Cham, i Afet, rozdzieliwsze zemlu, żreb'i metawsze ne prestupati nikomuże w.żrebij braten', żywiachu kożdo w swojej czasti. Byst' jazyk edin, i umnożiwszem'sia czelowiekom na zemli, pomyslisa sozdati stołp do nebese, w dni Nektana i Faleka; i sobraszasia na miestie Senar poli zdati stołp do nebese i grad około eho Wawilon, i sozdasza stołp za 40 let, neswerszen byst'. I snide Gospod' Boh widieti grad i stołp, i recze Gospod': se rod edin i jazyk edin. I s'miesi Boh jazyky, i razdieli na 70 i 2 jazyka, i razsieja po wsej zemli. Po razmieszen' i że jazyk; Boh wietrom welikim razruszi stołp; i est' ostanok eho promeżiu Asiura i Wa-

Zawołocka, Czud, Perm, Peczora, Jam, Ugra, Litwini, Żmudzini, Kurlandczykowie, Lettowie, Liwończycy, Lachowie zaś i Prusacy Cziud' zamieszkali u morza Wariagskiego, koło którego i Waragowie mieszkają aż tu do Semowego wydziału; ci zaś sami Waragowie na zachód od tego morza sięgają (ziemi) Angielskiej i Włoskiej. I te jeszcze narody należą do pokoleń Jafetowych: Waragowie, Szwedzi, Norwegowie, Goty, Russy, Anglicy, Haliczanie, Wołochy, Rzymianie, Niemcy, Korlasy, Wenecyanie, Francuzi i inni. Ci zamieszkali od zachodu na południe i stykają się s plemieniem Chama.

A gdy Sem, Cham i Jafet podzielili ziemię, rzucili losy, aby się z nich nikt nie wdzierał do wydziału bratniego, a każdy mieszkał w swojej części. Jednego jeszcze używano wtedy języka, ale gdy się ludzie rozmnożyli na ziemi, to zamysłili, za czasów Nektana i Faleka wznieść słup aż do nieba; zebrali się więc na połę, koło Sennaru, żeby ten słup wymurować, a koło niego miasto Babilon. 40 lat budowali i jeszcze go nieskończyli. I zstąpił Pan Bóg popatrzeć na słup i miasto i rzekł: oto plemię jedno i język jeden. I pomieszał Bóg ich języki, rozdzielił na 72 narzecza i rozproszył po całej ziemi. Po zmieszaniu języków Bóg wiatrem wielkim słup zniszczył. Dziś jeszcze między Assyrią

wilona, i est' w wysotu i w szirotu łokot 5433, i w leta mnoga chranim ostanok. Po razruszen' i ze stołpa i po raźdielen' i jazyk, prijasza synowe Simowi w'stocznyja strany, a Chamowi synowe połuden'nyja strany, Afetowi ze prijasza zapad i połunoszcznyja strany. Ot sich że 70 i 2 jazyku bys' jazyk Słowienesk ot plemeni Afetowa, Norci ¹⁾ eże su' Słowiene.

Po mnoziech że wremianiech sieli su' Słowieni po Dunaewi, gdzie est' nynie Ugor'ska zemla i Bołgar'ska. Ot tiech Słowien razidoszasia po zemle i prozwaszasia imeny swoimi, gdzie siedsze na ktorom miestie: jako priszedsze siedosza na riecie imianem Morawa i prozwaszasia Morawa, a družii Czeši narekoszasia; a se ti że Słowieni Chrowate Bielii, i Sereb', i Choru-tane ²⁾). Wołchom ³⁾ bo naszedszem na Słowieni na Dunajskija, siedszem w nich i nasilaszczem im, Słowieni że owi priszedsze siedosza na Wisle i prozwaszasia Lachowe, a ot tiech Lachow prozwaszasia Polane, Lachowe družii Łuticzi, ini Mazowszane, ini Pomoriane. Takoże i ti Słowiene ⁴⁾ priszedsze i siedosza po Dniepru, i narekoszasia Polane, a družii Drewlane, zane siedosza w lesiech; a družii siedosza meżu Pripeťju i Dwinoju, i narekoszasia Dregowiczzi; inii siedosza na Dwinie i narekoszasia Połoczane,

i Babilonem widnieją jego ruiny wysokie na 5433 łokci i na tyleż szerokie. Po zniszczeniu zaś słupa i po rozdzieleniu języków synowie Sema zajęli wschodnie ziemie, a Synowie Chama południowe, Jafeta zaś synowie posiadli zachodnie i północne krainy. Od tych zaś 70 i 2 narodów pochodzi z pokolenia Jafetowego naród Słowiański, Norcy, którzy są Słowianami.

A po latach wielu osiedli Słowianie na Dunaju gdzie teraz Węgryja i Bułgaryja. Od tych Słowian rozeszli się po ziemi i przezwali się imionami od miejsc na których osiedli. Tak — osiedli na rzece Morawie przezwali się Morawianami, inni nazwali się Czechami — są to ciż Słowianie (co) Chrobaci Biali, Serbowie i Chorutanie. Gdy zaś Rzymianie naszli na Słowiany naddunajskie, usadowili się pomiędzy nimi i zaczęli ich ciemnić, Słowianie owi przeszli (z tamtąd) osiedli na Wisle i nazwali się Lechami, a od tych Lechów, (jedni) przezwali się Polanami, drudzy Lechowie Lutyczanami, inni Mazowiszanami a jeszcze inni Pomorzanami. Ci sami Słowianie (z nad Wisły) osiadłszy nad Dnieprem, przezwali się także Polanami a inni Drewlanami osiedli bowiem w lasach; inni osiedli między Prypecią i Dzwina i nazwali się Dregowiczanami, inni znowu osiedli na (samej) Dzwinie i przezwali się Połoczanami,

riecz'ki radi, jaże wtectez' w Dwinu, imianem Połota, ot seja prozwaszasia Połoczane. Słowieni że siedosza około ezeria Iłmeria, prozwaszasia swoim imianem i sdielasza grad, i narekosza i Now'gorod; a druzii siedosza po Desnie, i po Semi, po Sule, i narekoszasia Siewer. Tako razidesia Słowien'skij jazyk; tiemże i gramota prozwasia Słowien'skaja.

Polanom że żywszim osobie po goram simbie puť iz Wariag w Greki; i iz Grek po Dniepru, i werch Dniepra wołok do Łowoti²³⁾ po Łowoti wniti w Iłmer' ozero welikoe, iz neho że ozera poteczet' Wołchow i w'teczet' w ozero welikoe Newo, toho ozera wnidet' us'te w more Wariaż'skoe i po tomu moriu iti do Rima, a ot Rima priti po tomu że moriu ko Cariugorodu, a ot Cariagoroda priti w Pont more, w nę że wteczet' Dniepr rieka. Dniepr bo potecze iz Okow'skaho lesa, i poteczet' na poŕdne; a Dwina iz toho że lesa poteczet', a ideť na połunoszcz'e, i wnidet' w more Waraź'skoe; iz toho że lesa potecze Wołga na w'stok, i w'teczet' sem'jude-siet' żereť w more Chwalis'skoe. Tiemże i iz Rusi możeť iti w Bołgary i w Chwalisy, na w'stok doiti w żrebij Simow; a po Dwinie w Wariagi, iz Wariag do Rima, ot Rima do ple-

od rzeczki Połota, która wpada do Dzwiny - od niej to nazwali się Połoczanami. Słowianie zaś osiedli koło jeziora Ilmenu, własną nazwę przyjęli, wybudowali miasto i nazwali je Nowogrodem; inni (zaś) co osiedli po Desnie, po Sejmie i po Sule nazwali się Siewierjanami. Tak to rozeszło się Słowiańskie plemię, od którego i pismo przezwane zostało Słowiańskiem.

Przez Polany, osiadłe z osobna na tych górach, szła droga z Waragii do Grecji, a z Grecji po Dnieprze i od źródeł jego do Łowati; po Łowati zaś wchodziła do dużego jeziora Ilmenu, z którego to jeziora wycieka Wołchow i wpada do wielkiego jeziora Newo, którego znówu ujście wpada do morza Wariagskiego, a tym już morzem do Rzymu; z Rzymu zaś, temże morzem do Cargradu, z Cargradu zaś (droga) szła do morza Pontyjskiego, do którego wpada rzeka Dniepr. Dniepr zaś wypływa z Okowskiego lasu i płynie na południe, a Dzwina także z tego wypływa lasu ale płynie na północ i wpada do morza Wariagskiego; z tego też lasu wypływa na wschód Wołga i wpada siedmiudziiesięciu ujściami do morza Chwaliskiego (Chwałimskiego-Kaspijskiego). Można więc (tą drogą) z Rusi dostać się do Bułgarii i Kaspii, na wschód do wydziału Semowego, a po Dzwinię do Waragii, z Waragii do Rzymu, z Rzy-

meni Chamowa. A Dniepr wteczet' w Ponet'skoe more żerełom, eże more słowet' Ruskoe, po nemu że uczył swiatyj On'driej brat Petrow.

Jakoże riesza, On'drieju uczaszczu w Sinopii i przedsziu emu w Korsun' uwidie, jako iz Korsunia bliz' ust'e Dniepr'skoe, w'schotie poiti w Rim i pride w ust'e Dniepr'skoe; ottole poide po Dniepru gorie, i po prikluczaju pride i sta pod gorami na berezie. Zautra w'staw i recze k suszczim s nim uczenikom: „widite li gory sija? jako na sich gorach wozsijaet' blahodat' Boż'ja, imať grad welik byti, i cerkwi mnogi Boh w'zdwignuti imať.“ W'szed na gory sija, blahosłowi ja, postawi krost, i pomoliw'sia Bohu, i s'lez s gory seja, idieże posleże byst' Kiew, i poide po Dniepru gorie. I pride w Słowieni, idieże nynie Now'gorod; i widie tu ludi suszczaja, kako est' obyczai im i kako sia myjuť, chwaszczut'sia i udiwisia im. Ide w Wariagi i pride w Rim, ispowieda²⁶), eliko nauczi i eliko widie, i recze im: „diwno widiech Słowien'skuju zemlu, iducz mi siemo widiech bani droweny, i pereż'gut' è ramiano, sowłokuťsia i budut' nazi, i oblejuťsia kwasom usnijanym, i wozmuť na sia prut'e mładoe, b'juťsia sami i tohosia do-

mu do wydziału Chama. Dniepr zaś wpada ujściem da morza Pontyjskiego, które słynie pod nazwą Ruskiego, na jego wybrzeżach nauczał Sw. Jędrzej brat Piotra.

Jest podanie, że gdy (Sw.) Jędrzej nauczał w Synopie i przyszedł do Chersonu, dowiedział się, że blisko niego jest ujście Dniepru, (a że) chciał pójść do Rzymu, zaszedł (więc) do ujścia Dniepru, stąd po Dnieprze udał się w górę i stanął pod górą na brzegu. Nazajutrz wstał i rzekł do znajdujących się przy sobie uczniów: „czy widzicie te góry? oto na nie spłynie łaska boska; (na nich) stanie wielkie miasto i mnogie wzniosą się cerkwie. (Poczem) wstąpił na góry, błogosławił je, krzyż postawił i pomodliwszy się Bogu zszedł z góry, na której potem stanął Kijów, i popłynął w górę po Dnieprze. A przyszedłszy do Słowian gdzie dziś (stoi) Nowgorod, widział tu ludzi osiadłych: jakie mają obyczaje, jak się umywają, biją się miotłami w łaźniach i wielce się dziwował temu. Poszedł (złąd) do Wariagów, przyszedł do Rzymu i opowiadał jako nauczał i co widział i rzekł do nich: „kiedy tu szedł (do Rzymu) widziałem dziwy w ziemi Słowiańskiej, widziałem łaźnie drewniane, jak je przepalają do czerwona (to jest piece kamienne w łaźniach), rozbierają się do naga, zlewają się oclowym kwasem, biorą młode prety

b'jut', egda wlezuť li žiwi, i ohlejutsia wodoju studenoju, tako ožiwuť; i to tworiat' po wsia dni nemuczimi nikim'že, no sami sia muczať, i to tworiat' ne mowen'e sobie, a muczen'e." Ty słyszaszczu diwlachusia; On'driej že byw w Rimie, pride w Sinopiju.

Polanom že žiwuszczem osobie i wolodiejuszczem rody swoimi, iže i do see brat'ja biachu Polane, i žiwiachu každo s swoim rodom i na swoich miestiech, władiejuszczu každo rodom swoim. Bysza 3 brat'ja, edinomu imia Kij, a drugomu Szczek, a tret'emu Choriw, sestra ich Łybed'. Siediaszczu Kij na gorie, gdje že nynie uwoz Boriczew, a Szczek siediasze na gorie, gdje nynie zowetsia Szczekowica, a Choriw na tret'ej gorie, ot neho že prozwasia Chorewica; i stworisza grad; wo imia brata swoeho stariejszaho, i narekosza imia emu Kiew. Biazsze okolo grada les i bor welik i biachu łowiaszczu zwier'; biachu muži mudri i smysleni, naricachusia Polane, ot nich že est' Polane w Kiewie i do seho dne. Ini že ne swieduszczu rekosza, jako Kij est' perewoznik był; u Kiewa bo biasze perewoz tohda s onoja storony Dniepra, tiem głağołachu: na perewoz, na Kiew. Aszczu bo by perewoznik Kij, to ne by "*) cho-

i sami się ćwiczą do tego, że ledwo żywi wychodzą, (potem) oblewają się zimną wodą i tym sposobem przychodzą do siebie; tak robią po całych dniach; że ich nikt nie męczy, męczą więc sami siebie i sprawiają (sobie) nie kąpiel ale udręczenie." Słyszący to dziwili się; Jędrzej zaś pobywwszy (czas jakiś) w Rzymie powrócił do Synopu.

Polanie mieszkali z osobna każdy (ród) na swojem miejscu i ze swojemi semijami, któremi rządzili. Było trzech braci: jednemu na imię Kij, drugiemu Szczek, a trzeciemu Chorew, siostra ich Lybeń (nazywała się). Kij siedział na górze, gdzie dziś wqwoz (?) Boryczew, a Szczek (także) na górze, co się dziś Szczekowicą zowie, a Chorew na trzeciej górze, która od niego wzięła nazwę Chorewica. I wybudowali gród w imię najstarszego brata, który nazwali Kijowem. Był las koło grodu i bór wielki, trudnili się (więc mieszkańcy grodu) łowiectwem, byli mądrzy i przemyślni, nazywali się Polanami, od których są w Kijowie Polanie i po dziś dzień. Nieświadomi zaś (tego podania) twierdzili jakoby Kij był przewoźnikiem, bo wówczas istniał koło Kijowa przewóz z tamtej strony Dniepru — mówiono przeto: na przewóz, na Kijów. Gdyby zaś Kij był przewoźnikiem, to nie robił by wyprawy

dił Cariugorodu; no se Kij kniażasze w rodie swoem; prichodiwszIU emu ko cariu, jakoże skazajuł, jako weliku czest' prijał ot caria, pri ktorom prichodiw cari. IduszczIU że emu opiał, pride k Dunaewi, w'złubi miasto i srubi gradok mał, chotiasze siesti s rodom swoim, i ne dasza emu tu bliz' żiwuszczii; eże i do nynie naricziuł Dunajci gorodiszcze Kieweć. Kiewi że priszedszIU w swoj grad Kiew, tu żiwot swoj skonczy²⁸); a brat eho Szczek i Choriw i sestra ich Łybed' tu skonczaszasia.

I po sich braći derżati²⁹) poczasza rod ich kniażeń'e w Polach; w Derewlach swoe, a Dregowiczi swoe, a Słowieni swoe w Nowiego-rodie, a drugoe na Połotie, iże Połoczane. Ot nich że Kriwiczi, iże siediał nawerch Wołgi, i nawerch Dwiny i nawerch Dniepra, ich że grad est' Smolen'sk; tuda bo siediał Kriwiczi, taże Siewer ot nich. Na Bieleozerie siediał Wes', a na Rostow'skom ozerie Meria, a na Kleszczinie ozerie Meria że; po Ocie recie, gdzie potecze w Wołgu Muroma jazyk swoj, i Czeremisi swoj jazyk, Mor'dwa swoj jazyk. Se bo tokmo Słowienesk jazyk w Rusi: Polane, Derewlane, Nougorod'ci, Połoczane, Dregowiczi, Siewer', Bużane, zane siedosza po Bugu, posleże Welyniane. A

na Carogród; lecz że Kij panującym był w swym rodzie, to, według opowieści, wielka go cześć spotkała od Cara do którego chodził. Gdy zaś powracał nazad zatrzymał się na Dunaju, upodobał (to) miejsce i założył miasteczko, chcąc w niem osieść z całym rodem; przeszkodzili mu w tém okoliczni mieszkańcy. Naddunajcy dotąd jeszcze nazywają to miasteczko Kijowcem. Kij zaś powróciwszy do swego grodu Kijowa, w nim swój żywot zakończył, również bracia jego Szczek i Chorew i Siostra ich Łybed' tu pomarli.

A po tych braciach (trzech) ród ich począł dzierżeć panowanie nad Polanami; nad Drewlanami zaś inny (ród panował), a inny nad Dregowiczami; inny też nad Słowianami w Nowogrodzie, a inny nad Połotą, gdzie Połoczanie. Od tych że Połoczan (na zachód) u źródeł Wołgi, Dźwiny i Dniepra (osiedli) Krywiczanie, których gród jest Smolensk; tu więc osiedli Krywiczanie i Siewierzanie (koło nich). Na Białozierszu siedzą Weś, a na jeziorach Rostowskiém i Kleszczyńskiem, Meria; na Ocie rzecze, która wpada do Wołgi Muroma, Czeremisy, i Mordwa, każde z odmienném narzeczem. Na Rusi te bowiem tylko ludy mówią po Słowiańsku: Polanie, Drewlanie, Nowogrodzianie, Połoczanie, Dregowiczanie, Siewierzanie, Bużanie z tąd (nazwani), że osiedli na Bugu i nareszcie Wołyńianie.

se suť inii jazyci, iże dan' dajut' Rusi: Cziud', Meria, Wes', Muroma, Czeremis', Mor'dwa, Perm', Peczera, Jam' Litwa, Zimigola, Kors', Norowa, Lib'; si suť swoj jazyk imuszcze, ot kolena Afe-towa, iże žiwuť w stranach połunoszcznych.

Słowien'sku że jazyku, jakoże rekocho, żiwuszcziu na Dunai, pridossa ot Skuf, reksze ot Kozar, rekoimii Bołhare, siedossa po Dunaewi, naselnici Słowienom bysza. Posem pridossa Ugri Bielii, nasledissa zemlu Słowien'sku; si bo Ugri poczasza byti pri Iraklii caria, iże nachodissa na Chozdroja caria Per'skaho. W si że wremiana bysza i Obri, chodissa na Iraklija caria i mało eho ne jassa; si że Obrie woewachu na Słowieniech i primuczissa Duleby, suszczaja Słowieny, i nasil'e tworiachu ženam Duleb'skim: aszcze pojechati budiasze Obrinu, ne dadiasze w'priaczi konia, ni woła, no welasze w'priaczi 3 li, 4 li, 5 li žen w telegu i powezti Ob'riena; tako muczachu Duleby. Bysza bo Ob'rie tielom welici i umom gordi, i Boh potrebi ja, pomrosza wsi, i ne ostasia niedin Ob'rin; est' prit'cza w Rusi i do seho dne: pogibosza aki Obrie

Inojęzyczne zaś ludy, co dań składają Rusi są: Cziud' (Czuchoni), Meria, Weś, Muroma, Czere-misy, Mordwa, Permianie, Peczora, Jam', Litwini, Żmudzini, Kuroni, Narowa i Liwończykowie; te (ludy) także własne mają narzecze, (pocho-dzą) z pokolenia Jafetowego, mieszkającego w stronach północnych,

Gdy zaś, jak już powiedziano, Słowianie zamieszkiwali Dunaj, wtedy ze Skitii albo z Kozarii przybyli tak nazwani Bulgarowie, osiedli na Dunaju i stali się osadnikami pomiędzy Słowianami. Następnie przybyli Biali Ugrowie (Węgrzy), którzy posiedli ziemię Słowiańską. Ci Ugrowie pojawili się za czasów Cara Herakliusza i z nim razem napadli na Cara Perskiego Chozroja. W tych że czasach zjawili się Obrowie, (którzy znowu) napadli na Herakliusza i omal go nie pojmali. Ciż Obrowie (Awarowie) wojowali i ze Słowiany i uciemiężali Dulebów istnych Słowian i gwałcili żony Dulebów; bo gdy Obrzyn chciał gdzie pojechać, to nie zapręgał konia, ani wołu, ale kazał zaprzadź 3, 4 albo 5 kobiet do wózka i wieść siebie. Tak to (Obrzyni) męczyli Dulebów. Byli bowiem Obrzyni ogromnego wzrostu, a dumnego umysłu i zniszczył ich Bóg, wyginęli wszyscy tak że ani jednego nie zostało Obrzyna. Dotąd jeszcze jest przysłowie na Rusi: zginęli jako Obrzyni,

ich że niest' plemeni, ni nasled'ka. Po sich że pridosza Peczeniezi; paki idosza Ugri Czernii mimo Kiew, posleže pri Olzie.

Polanom że żiwuszczem osobie, jakože rekochom, suszcze ot roda Słowien'ska, i narekoszasia Polane, a Drewiania że ot Słowien'ze, i narekoszasia Drewlane; Radimiczi bo i Wiaticzi ot Lachow. Biasta bo 2 brata w Lasiech, Radim, a drugij Wiatko; i przised'sza siedosta, Radim na S'ziu, prozwaszasia Radimiczi, a Wiat'ko siede s rodóm swoim - po Ocie, ot neho że prozwaszasia Wiaticzi. I żiwiachu w mirie Polane, i Derewlane, Siewer, i Radimicz', i Wiaticzi i Ghrwate. Dulebi żiwiachu po Bugu, gdzie nynie Welynianie, a Ułuczi ³⁰⁾, Tiwer'ci siediach po Dniestrze, prisiediach k Dunaewi; bie mnoż'stwo ich, siediach bo po Dniestrze oli do moria, sut' gradi ich i do seho dne, da to sia zwachu ³¹⁾ ot Grek Welikaja Skuf'.

Imiachy bo obyczai swoi, i zakon otec' swoich i predan'ja, kożdo swój nraw. Polane bo swoich otec' obyczaj imut' krotok i tich, i stydien'e k snocham swoim i k sestrám, k materem i k roditelem swoim, k swekrowem, i

których roda, ni pokolenia nie zostało. Za tymi przybyli Pieczyngowie, a potem jeszcze przechodzili koło Kijowa Czarni Ugrowie (którzy się) potem (zjawili) przy Olegu.

Polanie zaś mieszkający, jak powiedziałem, z osobna i pochodzący od plemienia Słowiańskiego przezwali się Polanami; Drewlanie, także ze Słowian, Drewlanami; Radymiczanie zaś i Wiatyczanie od Lachów (początek biorą). Było bowiem dwóch braci u Lachów: Radym i Wiatko. Radym osiedlił się na (rzece) Soży, a Wiatko z plemieniem swoim na Ocie; złąd i wzięły się nazwy Rudymiczanie i Wiatyczanie. A mieszkali w mirze: Polanie i Drewlanie, Siewierzanie i Radymiczanie, Wiatyczanie i Chrobaci. Dulebowie osiedli na Bugu gdzie dziś (są) Wołynianie; a Lutyczanie i Tiwercy osiedli na Dniestrze, sięgając Dunaju. Tych wielka była mnogość, rozciągali się bowiem od Dniestru do morza, grody ich pozostały po dziś dzień. A Grecy wszystko to nazywali Wielką Skitią.

Mieli zaś (Słowianie) swoje zwyczaje, (wyznawali) religiję swych ojców i (pielegnowali) podania, a wszyscy odróżniali się sobie właściwym charakterem. Polanie bowiem są łagodnego i spokojnego usposobienia swych ojców, (znają) wstyd dla synowych, siostr, matek, i rodziców swoich, dla swiekier i szwagrów także